

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2020

Adam Kvaček

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Studijní obor Design
Specializace Design nábytku a interiéru

Adam Kvaček

LIDOVÁ SLOVESNOST V DESIGNU
NÁBYTKU

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. art. Jana Potiron, ArtD.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně, využil jsem k jeho tvorbě uvedené prameny, a nejedná se o plagiát.

Plzeň, červenec 2020

.....
podpis autora

Poděkování

Zde bych chtěl poděkovat paní Mgr. art. Janě Potiron ArtD. za odborné vedení práce, užitečné rady, věcné připomínky, a především za velkou vstřícnost a trpělivost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině, a to hlavně otci Jiřímu za jeho neoblomnost při stylistických konzultacích, matce Heleně za cenné komentáře a podporu v těžkých situacích a své sestře Karolíně za užitečné poznatky. Děkuji i Nele Kuhnové za inspirativní připomínky, které napomohly mé tvorbě a byly mi oporou během celého procesu. V neposlední řadě bych rád poděkoval firmě Lasvit za užitečné komentáře při konzultacích a poskytnutí kontaktů pro výrobu, a to především Ivaně Zuskinové za její čas a ochotu.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zpracování tématu lidová tradice v designu. Do navrženého produktu se promítá jedno z českých tradičních řemesel, hornictví. Produkt tak vzdává hold hornictví i samotným horníkům, jejichž živá tradice pomalu zaniká. Motiv hornictví je promítnut do dvojice interiérových světel – lustru a stolního světla, které připomínají některé prvky z hornického prostředí a mají tak veřejnost upozornit na toto komplikované téma. Jako motiv hornictví jsou použity světlo a vzduch, jakožto základní potřeby pro přežití v dole, které jsou znázorněny čirým sklem doplněným mosaznými prvky znázorňujícími industriální prostředí.

Klíčová slova: Hornictví, Design lidové Tradice, Světlo, Vzduch

Počet znaků bez mezer: 34 068

Abstract

This bachelor thesis focuses on the topic of folk culture and tradition in design. The designed product is reflecting on one of traditional Czech crafts, mining. Design is therefore meant as a tribute to the craft and craftsmen whose culture and customs are slowly disappearing. The motive of mining is projected into a couple of interior lights - a chandelier and a table lamp which bring to mind some of the elements of a mine environment. This way, the general public is enlightened about the complicated topic of mining. As a key motive of mining are used the light and air which are the basic needs for surviving in a mine. The light and air are exhibited by clear glass, and the industrial nature of a mine is displayed by brass elements.

Keywords: Mining, Design of Folk Tradition, Light, Air.

Characters without spaces: 34 068

Obsah

Úvod	2
Volba tématu	2
Inspirace	4
Kontext s dosavadní tvorbou	4
Kontext se světem designu	6
Cíl práce	8
Myšlenka	10
Světlo a vzduch	14
Provedení	16
Technologie a materiály	22
Přínos designu	25
Obrazová příloha	26
Bibliografie	32
Seznam příloh	33

Úvod

Žijeme v době globalizace. Rozdíly různých kultur se tak postupně přibližují a kultury krok krokem splývají. S nimi se tak postupně ztrácí i místní tradice regionů. Aby místní, často pestré, tradice nezmizely úplně, je důležité si je připomínat a oživovat je.

Téma této bakalářské práce by mohlo zaujmout ty, kteří design nechápou jen jako estetický a funkční prvek, ale také příležitost vyjádřit v něm myšlenku. Tato práce se zabývá tématem lidová slovesnost. Je rozdělena do tří částí, které na sebe navazují. V první části je rozpracováno samotné téma, proč jsem si téma vybral a způsob, jak jsem nad ním přemýšlel. Ve druhé části jsem zpracoval, jak se má myšlenka promítna do samotného designu a jak navazuje na formu produktu. V závěrečné části je popsán postup, jak jsem k produktu přistupoval technologicky, proč jsem vybral jednotlivé technologie a materiály.

Volba tématu

Téma lidové slovesnosti v designu mě inspirovalo, jelikož se jedná o zadání, které není do detailu prozkoumané a je velmi otevřené, což mi dovolilo si k němu najít vlastní cestu. Na lidovosti mě vždy fascinovala tradice, její pestrost a příběh, který s sebou nese. S tradicí jsou spojeny předměty a zvyky přenášené po generace. Lidé tak sdílí společnou minulost a s ní související příběhy a připomínají si, kde mají své kořeny. Každé místo je tak jedinečné, od států, regionů, až po města a konkrétní místa. V dnešní době se celý svět globalizuje, ale je důležité připomínat si, čím jsou různá místa autentická, a získávají tím své kouzlo. Ve své práci bych tak chtěl moderně znázornit odraz lidové slovesnosti a představit jej ve světle současné společnosti. Česká tradice v designu není obsáhle zpracovaný motiv, každý k němu přistupuje různým způsobem a díla se většinou zakládají na jiném základním konceptu. To mi umožnilo vytvořit si vlastní téma, na které bych chtěl reagovat. Tradiční prvky v designu mi byly blízké již v předchozí tvorbě, především u tradičních technik a materiálů. V této bakalářské práci pro mě bylo výzvou vytvořit objekt, který bude mít nejen svou funkci, ale také příběh, který bude moct vyprávět, když pozorovatel bude chtít.

Inspirace

Kontext s dosavadní tvorbou

S motivem lidová tradice v designu jsem se již setkal. První zkušenosti jsem získal při své klauzurní práci v letním semestru prvního ročníku bakalářského studia, kde jsme se jako obor zúčastnili designérské soutěže Kruhy na vodě. Soutěž měla zadání „Nový designérský produkt inspirovaný tradičním řemeslem“. Pro svou práci jsem si vybral malý batoh na krátké výlety, pojmenovaný Beetle. Pro kombinaci tradice a inovace jsem si vybral košíkářskou techniku netradičně použitou v moderním tvaru batohu. Tvar byl navržen tak, aby přiléhal k tělu a seděl na zádech jako krovky brouka, kterými je batoh inspirovaný. S tímto designem jsem se umístil na třetím místě. Jako oceněné dílo byl batoh vystavený na několika výstavách, v roce 2018 v Bratislavě v galerii Ústředí lidové umělecké tvorby a Moravské galerii v Brně, v roce 2019 pak ve Varšavě v galerii Slovenského institutu a v Budapešti v Muzeu lidových uměleckých řemesel.

Moje další práce navazující na téma lidové tradice v designu byla klauzurní práce třetího ročníku, křeslo Inside. U této práce jsem se zaměřil především na tradiční materiál. Jako zadání jsme měli navrhnout „zdravou židli“. Moje interpretace „zdraví“ spočívala v šetrnosti k životnímu prostředí. Chtěl jsem u svého křesla využít tradiční materiál, který by byl přírodní a v přírodě rozložitelný, jako například juta a lněné plátno. Juta i lněné plátno se dříve běžně používaly k uskladňování potravin, postupem času je však nahradily plastové pytle. U křesla Inside jsem parafrázoval jutový pytel a z juty vyrobil podsedák a opěrku. Jako výplň jsem použil vlašské ořechy. Člověk tak sedí na jutovém pytli, stejně jako se dříve sedávalo na jutových pytlích naplněných sebranými plodinami na polích nebo v sadech. Křeslo Inside bylo vystaveno v roce 2019 na veletrhu nábytku Mobitex v Brně.

V těchto dvou projektech jsem se inspiroval materiálem a technologií, v současném projektu se chci inspirovat tradicí, která zahrnuje celé řemeslo, které bývá často lidmi opomíjeno. Pro tento nový koncept jsem tak zvolil i odlišné zpracování, abych téma otevřel a znázornil ho pomocí designu.

Obrázek 1, křeslo Inside, Adam Kvaček, 2019

Obrázek 2, městský batoh Beetle, Adam Kvaček, 2018

Kontext se světem designu

Pojem „Tradice a design“, ke kterému se téma mé práce vztahuje, poslední dobou získává v designu čím dál tím více pozornosti. Designéři nejen v Česku, ale po celém světě využívají možností obsáhlého pojmu „tradice“. Tradice se tak dostává znovu do hledáčku designérů a pomalu se jí začíná věnovat širší veřejnost. Designéři tak pomáhají vnést lidové tradice do kontextu dnešní doby, buď v podání nového funkčního využití tradičních výrobků a technologií, nebo jen jako připomenutí historické tradice v současnosti. Níže uvedu známé koncepty, nad kterými jsem přemýšlel. Jde jednak o znázornění tradice moderním využitím tradičního dekoru, jako to aplikoval Maxim Velčovský u vázy Holinka, kdy tradičním cibulovým vzorem pomaloval holínku, jako symbol dnešní doby. Podobně postupoval Lei Xue u svých porcelánových plechovek Drinking Tea, který plechovky pomaloval tradičním čínským vzorem jedné z mocných vládnoucích dynastií. Kristýna Venturová zase pracovala se setem skleniček Storytellers, které svým vzhledem připomínají klasické české püllitry, které může člověk znát ze starých restaurací a hospod.

Obrázek 3, váza Holinka, Maxim Velčovský

Obrázek 4, set porcelánových plechovek Drinking Tea, Lei Xue

Obrázek 5, sklenice Storytellers, Kristýna Venturová

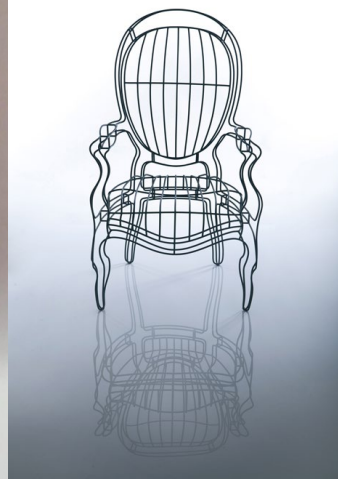
Další koncept, nad kterým jsem přemýšlel, je využití tradičního materiálu, zpracovaného inovativní formou. Takto Kateřina Soukupová navrhuje a vyrábí moderně zpracované, ručně tkané textilie do domácností za použití tkalcovského stavu a vytváří na látce moderní minimalistické vzory. Veronika Vimpelová zase zpracovává tradiční modrotisk. Využití tradičního materiálu je patrné v její kolekci Lost Stories of a Small Village, kde upozorňuje na skoro zapomenutou tradici barvení textilií.

Obrázek 6, pikniková deka, Kateřina Soukupová

Obrázek 7, šaty z kolekce Lost Stories of a Small Village, Veronika Vimpelová

Dalším zajímavým konceptem je uchopení tradičního prvku moderním způsobem, který tak dostane nový význam a funkci. Tak postupoval Marcel Wanders u proutěného křesla, který vzal tradiční proutěný koš a udělal z něj pohodlné stylové křeslo. Další variantou je dát starému tradičnímu tvaru nový materiál, a tím dát tvar do kontrastu s materiálem. Jeden z nejznámějších současných designérů Philippe Starck takto zpracoval ikonickou židli Louis Ghost, kterou stylizoval jako tradiční barokní křeslo z období Ludvíka XV. a vylisoval ho z polykarbonátu. Podobně zpracovali barokní křeslo pomocí ohýbaných drátů také duo Jan Plecháč a Henry Wielgus ve svém setu ikonických židlí Iconic.

Obrázek 8, židle Louis Ghost, Philippe Starck

Obrázek 9, proutěné křeslo, Marcel Wanders

Obrázek 10, židle Iconic, Jan Plecháč a Henry Wielgus

Dalším konceptem je výběr zajímavých funkčních prvků lidové slovesnosti původně nesouvisejících s estetikou. Takto vybrané prvky designér promítne do svého nového designu, jako estetický prvek a symbol dané tradice. Takto s lidovou slovesností pracovali Jan Plecháč a Henry Wielgus u jejich světla Mould pro firmu Lasvit. Autoři znázornili tradiční sklářské řemeslo pomocí typické sklářské formy v kombinaci s kulatým stínidlem z foukaného skla. Designéři svým světlem Mould chtěli ukázat, jak složité tvary ze skla vznikají a poukázat tak na pestrost sklářského řemesla. Nejvíce se soustředili na kontrast mezi čistým lesklým sklem a samotnou formou a prací, která za tím stojí. Sklo je čirý, elegantní a jemný materiál, jeho proces výroby už tak elegantní není. Forma na foukané sklo je velmi hrubá, na první pohled tvarem jednoduchá a těžkopádná, ale právě díky takovým formám vznikají jemné a lesklé tvary, například stínidel lustrů. Nad svým návrhem jsem přemýšlel velmi obdobně. Chtěl jsem se zaměřit na jedno konkrétní tradiční řemeslo, které pomocí svého designu otevřu veřejnosti. Šlo o koncept převzetí prvků z řemesla a o jejich promítnutí do nového designu.

Zvolil jsem si téma hornická tradice. Téma jsem se snažil zpracovat doopravdy do hloubky. Pokud chce pozorovatel opravdu poznat motiv tohoto designu, může se nad ním opravdu zamyslet a dojít k vlastní představě a vytvořit si vlastní závěry o tomto řemesle.

Ve volbě produktu mě velmi ovlivnila firma Lasvit a jejich Art director Maxim Velčovský. Firma Lasvit se kromě výroby designových průmyslových svítidel zaměřuje také na projekty a spolupráci s designéry, kdy designér navrhuje světlo, které se dá považovat za světelnou sochu. Z takových výrobků mě nejvíce inspirovalo světlo Memento Mori od samotného Maxima Velčovského. Taková světla se nevyrobí sériově, ale po jednotlivých kusech. U takového světelného objektu designér může dát větší prostor myšlence, kterou světlo vystihuje. Takové světlo je více socha než běžné osvětlení. Je navrženo do konkrétního prostoru, kde navazuje svou myšlenkou na samotný prostor. V případě světla Memento Mori je světlo navrženo pro Kostnici v Sedlci. Designér tak vzdává holt autorovi známé podzemní kaple hřbitovního kostela Všech svatých, Františkovi Rintovi. Světelný objekt je soliterní, a tak má dostatek prostoru předat svou myšlenku.

Obrázek 11, 12, 13, světlo Moulds, Jan Plecháč a Henry Wielgus

U svého návrhu jsem se vydal podobnou cestou. Na takovém lustru se mi velmi líbí jeho extravagantní vzhled a dominance v prostoru. Když vejdete do místnosti s takovým světlem, objekt nejde přehlédnout. Není nepříjemné, nebo děsivé, jak by se mohlo zdát, jen je tak zajímavé a členité, že z něj člověk nemůže spustit zrak. Podobně je tomu u světla Galaxy Luminia od designéra Bořka Šípků, které je také velmi dekorativní. Dekor je použit jako prvek pro znázornění myšlenky, a tak má v designu své místo. Zároveň také vytváří velmi zajímavou kompozici. Takové světlo je pak svým dekorativním vzhledem velmi kontrastní k současnému trendu v designu. Velké spektrum designových produktů se totiž zaměřuje na minimalistický vzhled, a tak ztrácí osobitost.

Většinu prvků, kterými jsem se inspiroval a které jsem ve svém designu použil, využívá ve svých projektech již zmíněná firma Lasvit. Z toho důvodu jsem se rozhodl firmu oslovit a navázat s ní spoluprací.

Cíl práce

Tradiční řemesla k českým zemím neodmyslitelně patří. Od dávných dob se na českém území zpracovávaly základní suroviny jako sklo, kovy, dřevo nebo uhlí. K takovým řemeslům patří kovářství, truhlářství, nebo sklářství. Patří sem i košíkářství, brusířství, tkalcovství, a kromě jiného také hornictví. Různé regiony v Čechách byly zaměřené na různá řemesla podle toho, jaký materiál byl v místě dostupný a jak se zpracovával. Například v západních Čechách se rozšířilo sklářství, které bylo ovlivněno výskytem kvalitního křemene. Stejně tomu bylo v severních Čechách, kde tato tradice zůstává dodnes. Hutnictví se rozvíjelo na Plzeňsku a Kladensku, zde bylo ovlivněno výskytem železné rudy a uhlí. Později se výroba železa přesunula do Moravskoslezského kraje, kde se rozvíjí ruka v ruce s těžbou uhlí. Všechna tato řemesla mají pestrou historii a tradici, která se v dnešní době spíše upozadňuje.

Účelem této práce je znázornit pomocí designu jedno z tradičních lidových řemesel, hornictví. Zaměřil jsem se především na těžbu černého uhlí, protože pravděpodobně patří k těm nejznámějším, a zároveň také nejkontroverznějším formám hornictví. Chtěl bych tak hornictví vzdát poctu jako tradičnímu řemeslu a otevřít téma hornické tradice veřejnosti. Pomocí svého objektu nechci obsáhnout celé téma, ale chci se soustředit na znázornění uhelné těžby a vystižení práce samotných horníků. Téma lidovost v designu jsem pojal jako abstraktní téma pro znázornění pojmu tradice a řemesla. Jedna z nejznámějších a nejkontroverznějších forem hornictví v českých zemích je těžba uhlí. Stejně jako ostatní tradiční řemesla má hornictví pestrou historii a prošlo různými etapami vývoje závislého na historickém kontextu. Ve své minulosti zaznamenala těžba období slávy, ale i období úpadku, který do jisté míry trvá až do současnosti.

Obrázek 14, lustr *Memento Mori*, Maxim Velčovský

Pro znázornění mé myšlenky jsem si vybral světelné objekty, které by hornictví neměly přímo vysvětlovat, ale inspirovat k zamyšlení nad tématem. Použil jsem tak prvky, které uhelné hornictví charakterizují, ale nepokrývají celou šíři tématu. Je tak na pozorovateli, co mu světla připomenou a do jaké hloubky se o problematiku začne zajímat.

Obrázek 15, pracující horník

Myšlenka

Mnoho lidí by mi mohlo namítat, že toto téma je příliš kontroverzní, aby bylo vhodné pro zpracování. Je hodně složité už jen kvůli tomu, že za období socialismu bylo hornictví hojně využíváno k propagaci režimu, nebo i proto, že je vliv těžby na životní prostředí mezinárodně řešené téma. Taková kontroverze však nebrání tomu, podívat se na hornictví i z jiné strany. Hornictví jako tradiční “řemeslo” má své kouzlo a v Česku si prošlo řadou historických změn od slávy až po jeho útlum v současnosti. I když je hornická činnost kvůli nedávné historii i současnému poškozování životního prostředí vržena do špatného světa, je důležité od této činnosti oddělit tradici hornictví a horníky samotné.

Hornictví bylo v českých zemích tradičním řemeslem už v druhé polovině 18. století. Je to lidová kultura s vlastními zvyky, tradicemi i mystikou, s vlastními uniformami i vlastní slovní zásobou/žargonem. V dnešní době je hornictví mezi lidmi přehlíženo, přesto, že bylo, a v některých případech stále je, těžká, zdraví škodlivá a nebezpečná práce.

Hornictví je v dnešní době často považováno za podřadnou práci, která probíhá především v chudších oblastech. V minulosti však byla horní města bohatá a představovala nejrozvinutější regiony státu. Co se za hornickou prací skrývá? Těžba uhlí představuje technologicky náročné řešení dobývacího prostoru. Její nedílnou součástí je také těžká práce samotných horníků. Horníci museli během své práce „sfárat“¹ několik set metrů pod zem, aby mohli dolovat uhlí v prostředí, kde je málo vzduchu a ve kterém je spousta prachu a špíny. Práce horníky tak vyčerpávala, že museli odcházet velmi brzy do důchodu. Typický horník se tak málokdy dožil více než 60 let.

¹ Fárání je činnost, při které horníci sjíždějí do dolu. Fedrováním se pak nazývá samotná těžba uhlí.

Obrázek 16, plakát filmu Dukla 61

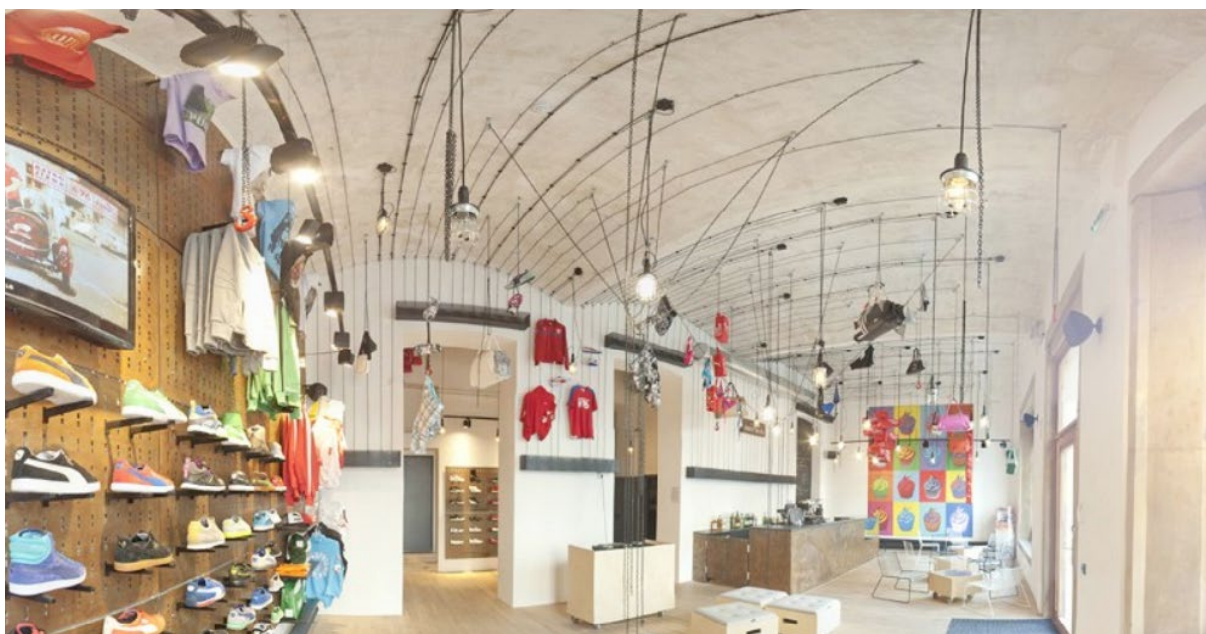
V dřívějších dobách si za takovou dřinu vydělali velmi slušné peníze a představovali tak v hornických městech vyšší třídu. Pořádali hornické bály a přehlídky, budovali kina a kulturní centra. To se však postupem času změnilo.

V současnosti si horníci, především ti nejznámější z černouhelných dolů, kopou, kutají a těží důl, tedy „jámu“, čímž si celý život ničí zdraví a v lepším případě jdou ve 40 letech do předčasného důchodu. V horším případě důl zavřou a oni se ocitnou bez práce, tedy bez příjmu. Nemluvě o důlních katastrofách, kdy jde horníkům o život. Všechna tato nebezpečí hrozí horníkům bez vědomí společnosti, která následně produkty jejich práce používá. Stejně jako si malé děti neuvědomují, že když jedí mrkev, jedí vlastně kořeny rostlin. Stejně tak si spousta lidí neuvědomuje, že většina kovových součástí od aut, po vodovodní baterie jsou vyrobeny díky koksu, tedy upravenému černému uhlí.

Když se tedy člověk zamyslí nad příslovím „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“ dostává s takovou souvislostí úplně jiný význam. Proto jsem se ve své práci zaměřil na otevření tématu hornictví pomocí designu.

Prísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“ vychází z lidové slovesnosti dávných dob. Toto lidové přísloví můžeme tradičně chápat tak, že když na někoho připravíte lest, je pravděpodobné, že do ní sami spadnete. Nicméně ho můžeme vykládat i nekonvenčně, o což se pokouším já při své interpretaci.

O životě horníků a hornickém prostředí se můžeme dozvědět více například v knihách Pestré vrstvy od Ivana Landsmanna, nebo Šikmý kostel Karin Lednické. Existují také další filmy a knihy jako Dukla 61, Vytěžený kraj, nebo Hornické vdovy. Například literatury je z tohoto prostředí mnohem více, většinou v podobě deníků a výpovědí. Všechny jsou napsané ve slezském nářečí, které literaturu izoluje jako velmi uživatelsky nepřilnavou a těžko čtivou, a tak se tato literatura nikdy neměla příležitost dostat se na povrch. Lidová slovesnost z tohoto území se tak postupně zapomíná a ztrácí. Filmů z hornického prostředí je relativně hodně, ale většina z nich je z období komunistického režimu, což snižuje jejich vypovídající hodnotu a kvalitu. Jen několik filmů a seriálů je datováno po revoluci, jako například Dukla 61.

Obrázek 17, Puma Social Store v Praze, Tereza Komárková

V poslední době se i komiksové příběhy a ilustrace snaží zobrazit velmi uzavřenou kulturu hornictví širší veřejnosti. Dále se na hornictví upozorňuje velmi často dokumenty nebo reportážemi, které připomínají často tragickou historii dolů, samotných horníků a jejich blízkých. Ve výjimečných případech některé designové výstupy dnešní doby odkazují na hornictví. Příkladem může sloužit

interiér Puma Social Store v Praze na Náměstí Franze Kafky, kde je prodejní zboží zavěšeno na věšák inspirovaný řetízkovým věšákem z šaten horníků, dílo z dílny studentů Fakulty umění a architektury v Liberci. Proto tak jako jediný viditelný odkaz po hornické historii a tradici zůstávají jen samotné doly, které jsou většinou opuštěné a chátrající, v lepším případě využité pro kulturní akce jako festivaly, výstavy, kavárny, bary a kina jako například kino Etáž v Dolní oblasti Vítkovic.

Obrázek 18, kino Etáž v Ostravě

Obrázek 19, galerie hornického skanzenu Mayrau

Světlo a vzduch

Horníci z hlubinných dolů především pracovali v těžko uvěřitelných podmínkách, v šachtách, kde bylo málo prostoru, kde bylo horko a často i málo vzduchu. V takových podmínkách byli horníci závislí především na světle a vzduchu. Těmito dvěma základními potřebami, které jsou pro horníky nezbytné, jsem inspiroval svou práci a navrhnul jsem osvětlení, které vzdává hold horníkům svým provedením.

Čistého vzduchu byl v dolech vždy nedostatek, proto první doly nemohly být příliš hluboké. Později se jako součást důlních zařízení stavěly pumpy a ventilátory, které vháněly do dolu vzduch z povrchu. Některé doly byly až jeden a půl kilometru pod úrovní povrchu země. V takových hloubkách ventilace nebyla dostatečná a v důlních štolách bylo obvykle spousta prachu, který horníkům poškozoval plíce. Ochranné pomůcky jako šátky, respirátory a masky sice částečně ochránily horníky před znečištěným vzduchem, ale o to hůř se jim přes ně dýchalo. Ochranné masky byly tedy vždy jen menší zlo, proto často horníci pracovali bez ochrany, což mělo za následek onemocnění plic. V dnešní extrémní situaci pandemie si sami můžeme vyzkoušet nošení takových ochranných pomůcek.

Obrázek 20, horník v dole s dýchací maskou

Světlo sice na rozdíl od vzduchu není základní „prvek“ pro fungování těla, ale i tak je pro člověka naprosto nezbytné. Bez světla bychom nic neviděli a byli bychom ztraceni ve tmě. Jak říká Stephan Hamel, design konzultant ve videu Lasvit Breaking point, „když vejdeš do temné místnosti, kde je zhasnuto a nic nevidíš, koukáš se po světle a snažíš se ho vyhledat.“² Podobně to platí pro horníky v dolech.

„Pro osvětlení prostoru člověk potřebuje světlo. Je to velmi důležité, zvláště v místě, kde bydlíme.“³ Každý potřebuje mít doma dostatek světla, aby se cítil komfortně a přirozeně. Horník se v dole komfortně necítí. Je stovky metrů pod zemí, ve špině a prachu. Světlo je jedna z mála věcí, která mu do hlubin dolu přenáší trochu života z povrchu. Než se tam ale vrátí, světlo je jeho nejbližší přítel. „Všichni potřebujeme světlo, abychom vůbec mohli vidět tmu.“⁴ V dole je světlo naprosto nezbytné.

² Jankovec, K.: (Video) Lasvit - Breakpoint | The Film. Youtube 30. Září 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=UFsYo-2BryaY&t=1061s> (Citováno 20. května 2020): 26:10.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

Z povrchu země se ho tam nedostane ani zlomek, a tak musí být celý důl osvětlený uměle. Hlavní šachty jsou hojně osvětleny, a kromě špíny a prachu to tam nevypadá jinak než na povrchu. Když se ale horník dostává hlouběji, šachty se zmenšují a osvětlení ubývá. Na samém konci jsou tunely tak úzké, že se tam už žádné centrální světlo nevejde a horník tak spoléhá jen na sebe a svou lampu.

Obrázek 21, příklad osvětlení v důlní šachtě

Dříve se používaly olejové kahaný, svíce a lampy. Postupem času se ale důlní svítidla vyvinula od kahanů přes acetylenové lampy k elektrickým lampám, kterým horníci říkají nifky. Hornické příruční lampy během vývoje získávaly různé tvary a formy. Dříve se jejich estetikou nikdo nezabýval. Co je dnes považováno za industriální estetiku bylo dříve používané čistě z praktického hlediska. Skleněné lampy měly ochranné mřížky a veškeré šrouby byli odhalené. Každý prvek byl nezbytný a užitečný. Takové lampy nenesly více než doopravdy užitečné díly kvůli ceně výroby a také jednoduché opravě. V dnešní době bývá tato industriální estetika často vkládána do moderních designových produktů. Industriální estetika v této podobě ztrácí svoji funkčnost a funguje pouze jako estetický prvek, jako například v klubu Cross v Praze, kdy je celý interiér kompozicí mnoha strojních komponentů a kovových konstrukcí, nebo čistěji zpracovaná lampa Model 135 od designéra Jacquese Biny. Vybral jsem si tuto estetiku záměrně, protože skvěle kontrastuje se skleněnou tabulí a zároveň prezentuje prvek „srdce stroje“.

Obrázek 22, lampa Model 135, Jacques Biny

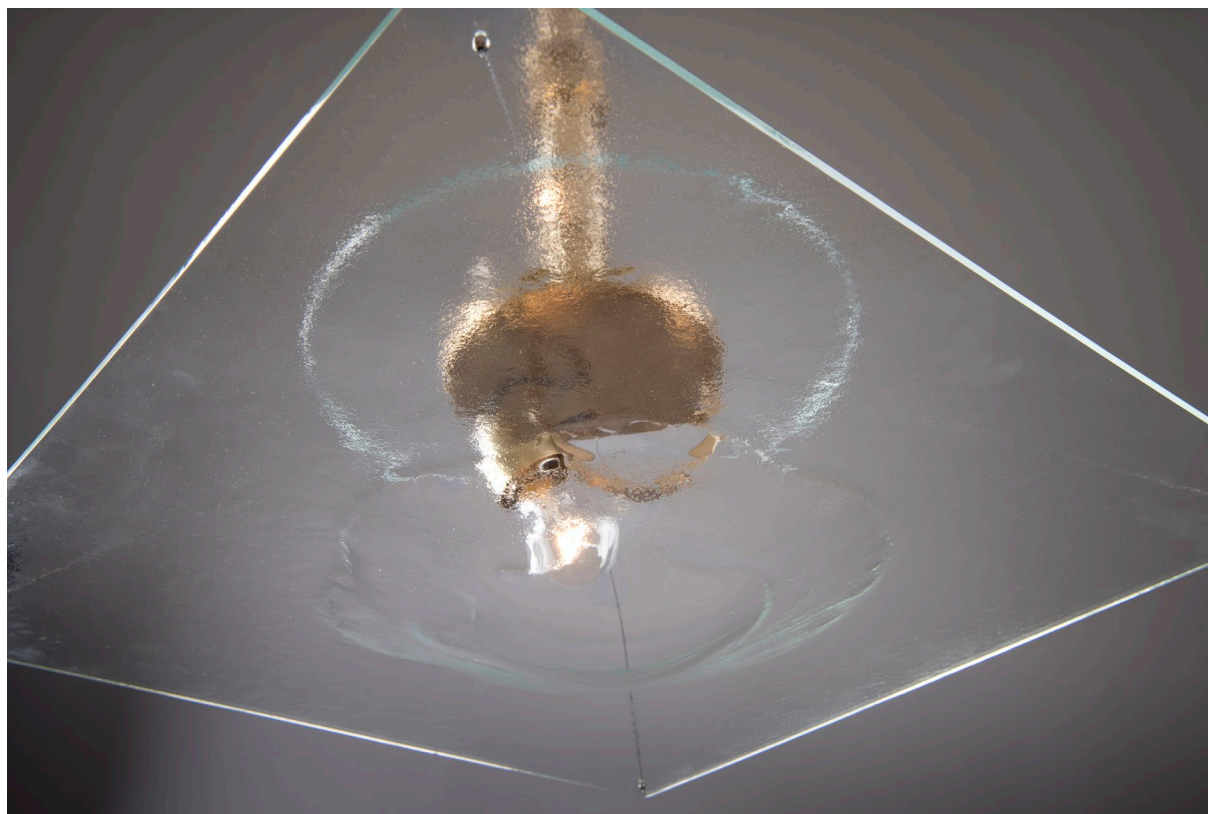
Obrázek 23, hornické lampy z 19. století

Provedení

Produkt, který má odrážet mou myšlenku, je interiérové osvětlení inspirované hornictvím. Je navrženo pro koncept místa, kde by se horníci mohli scházet, a měli tak prostor pouze pro sebe a své kolegy. Hornický dům, nebo jiné místo, které by bylo vytvořeno pouze pro ně, a kde by se pracující horníci a horníci ve výslužbě mohli společně scházet, připomínat si své historky a příběhy z dolů nebo si jen tak popovídat o každodenních problémech. Zároveň by to byl prostor pro konání tradičních kulturních akcí, jako jsou hornické slavnosti, přehlídky, bály a další aktivity, sloužící k obnovení hornického folkloru a tradice, která v dnešní době zaniká. Místo, kam by mohli přijít i návštěvníci nasát atmosféru hornictví a pochopit hornictví jako řemeslo, bez jeho politického a historického kontextu.

Mé světlo má být dominantou celého prostoru. Měl by to být prvek, který vystihuje podstatu autentického prostoru. Světlo by mělo navodit a obsáhnout hornickou atmosféru. V interiéru se má vyjímat svou jedinečností a exkluzivitou. Z tohoto důvodu by v interiéru nemělo být příliš mnoho dalších prvků odkazující na hornictví. Z prostoru by neměla vzniknout pamětní síň hornictví plná kladiv a hornických vozíků. Světlo má naopak dát možnost pojmout interiér moderně a autenticky. Interiér má tak utvářet příjemnou, útulnou atmosféru, kam si lidé mohou chodit odpočinout, konverzovat a diskutovat.

Jedno ze světél je dominantní lustr, který je určen do prostoru tak, aby si ho každý mohl prohlédnout, zamyslet se nad jeho tvarem a formou, a zároveň aby osvětlil co největší část místnosti a působil jako centrální světlo. Skládá se ze dvou částí, skleněné tabule a mosazného těla. Skleněná tabule znázorňuje rám obrazu, který symbolizuje matný vzhled do těla stroje. Skrz skleněnou tabuli tak pozorovatel vidí strojní mechanismus, který je znázorněn mosaznou částí těla lustru.

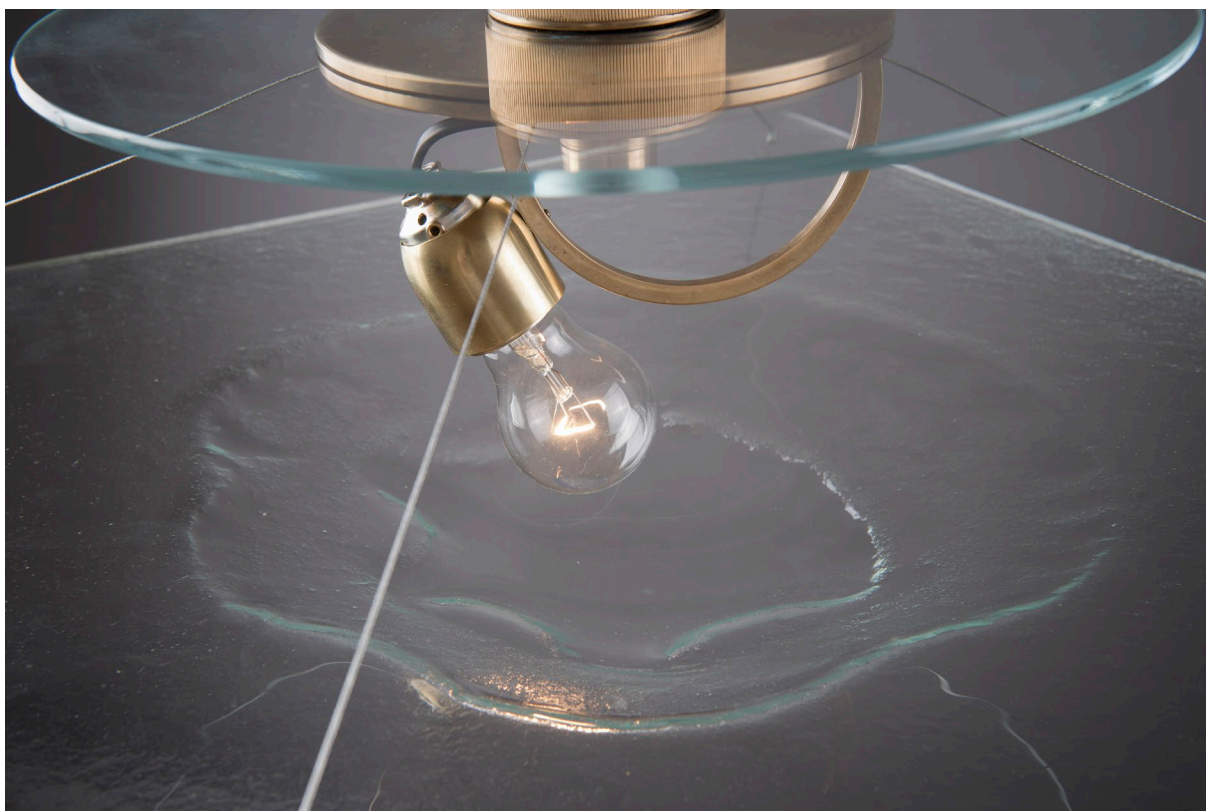
Obrázek 24, pohled zespodu

Obrázek 25, celkový pohled

Nejvýraznější částí světla je skleněná tabule, která je zavěšena v nejnižší části lustru. Působí tak jako rám, skrz který pozorovatel nahlíží do zbytku lustru. Tato skleněná deska je uprostřed vypouklá ve tvaru stylizované dýchací masky a vytváří tak prostor pro světelný zdroj. Celá tato část je inspirována základními potřebami horníka v dole, kterými jsou světlo a vzduch. Horník se bez takových základních potřeb v dole nemůže obejít, jsou pro něj v dole základem přežití.

Skleněná tabule tak vychází z myšlenky světla a vzduchu, jako základních potřeb člověka, kdy je vzduch symbolizován tvarem masky nebo respirátoru. Stejně jako masky nebo respirátory vycházejí svým tvarem z lidské tváře, kterou musí maska obejmout tak, aby se dovnitř nedostaly žádné nečistoty, tabule skla je zakřivena symbolickým vtiskem, který kopíruje tvar žárovky a naznačuje tak tvar lidské tváře. Světlo, které je znázorněno světelným zdrojem tak prezentuje život.

Obrázek 26, propouklá část symbolizuje respirátor

Podobně jako u dříve zmíněného světla Mould od designerů Jana Plecháče a Henryho Wielguse ve svém designu dávám do kontrastu některé prvky designu. U lustru stavím do kontrastu světlo inspirované industriálním a špinavým prostředím a čiré sklo, které má působit křehce. V mém návrhu nechráněné sklo volně visí v prostoru, což by bylo v dole u osvětlení nemyslitelné. Důlní světla jsou z pravidla opatřena ochrannými prvky, aby vydržela nárazy a hrubé zacházení. Mé světlo tak odkrývá jádro pod hrubou slupkou zevnějšku a symbolizuje tak, že ačkoli je hornictví velmi hrubé řemeslo, má své citlivé části.

Další součástí lustru je monumentální tělo, které drží světelný zdroj a skleněnou desku. Je složené ze stylizovaných industriálních prvků jako jsou matice, ozubená kola, závitové tyče - součástky, které se běžně používají v mechanismech důlních strojů, jako jsou důlní výtahy. Některé prvky lustru představují stylizované součásti samotného důlního osvětlení. Je vyrobeno z mosazi, což je v důlním vybavení běžně používaný materiál, především u hornických světel a luceren. Spojením součástí vznikla jakási stylizovaná mosazná hřídel z industriálních prvků, která má připomínat prostory dolů od těžebních věží až po důlní šachty. Tělo je doplněno o skleněný ták, který rozděluje horní část těla lustru od světelného zdroje. Světelný zdroj je upevněn na kruhovém prvku vsazeném mimo střed objektu, aby tak narušil symetrii produktu. Na kruhovém prvku je namontována žárovka, která se tak nachází v blízkosti skleněné desky.

Obrázek 27, detail mosazného těla

Obrázek 28, celkový pohled

Druhé světlo je stolní lampa, která bude hlavní světlo doplňovat a příjemně zjemňovat. Inspirované je především historickými příručními svítilnami. Světlo je stylizované do hornické lampy. Svou estetikou navazuje na lustr, doplňuje ho a umocňuje. Zpracování druhého světla vychází ze stejných principů industriálního vzhledu, jen světelný zdroj je zcela obnažený a umocňuje tak kontrast mezi světlem a samotným dolem, stejně jako skleněná deska u lustru. Je navrženo tak, aby se v případě potřeby dalo upevnit k desce stolu.

Obrázek 29, pohled shora

Obrázek 30, pohled zepředu

Technologie a materiály

Popisované produkty jsou navrženy více jako světelné sochy než průmyslové osvětlením, a tak se na ně nevztahují normy pro průmyslově vyráběná světla. Materiálově se obě světla skládají z mosazných a skleněných prvků. Při své práci jsem pracoval především s dvěma zásadními technologiemi, v případě skleněných částí to byla technologie lehaného skla a v případě mosazi soustruženísoustružení, dále pak pájení, laserování a ohýbání. Protože jsem neměl možnost vyrobit si díly sám, zprostředkoval jsem si většinu technologii přes firmy spolupracující s firmou Lasvit, nebo soukromé dílny.

Mosaz

Při zpracování produktu jsem využil jako hlavní materiál mosaz, aby tak symbolizovala prostředí dolu, kde se používala. Je to relativně měkký materiál, a tak se snadno soustruží a obrábí, což při výrobě zjednodušuje práci. Mosaz je od starověku používanou slitinou dvou barevných kovů, mědi a zinku. Dříve se z ní však vyráběly mince a šperky. Hlavní důvodem pro její časté užití v dole je, že mosaz nepodléhá korozi, a tak ve vlhkých prostorách jako je uhelný důl nerezaví. Mosaz jsem také vybral z estetického hlediska, protože jako kov má velmi intenzivní lesk, a zároveň má mezi kovy netradiční barvu. Abych zachoval čistotu spojů, použil jsem pro spojení jednotlivých částí mosazné šrouby. Většina ostatních metod narušovala povrch a tvar u takto drobných částí, a proto byla tato metoda nejlepší. U mého návrhu je mosaz dominantním materiálem, který je použit u většiny částí mé práce.

Sklo

Při navrhování lustru jsem chtěl použít sklo jako kontrastní prvek oproti industriálním tvarům těla lustru. Při mé přípravě jsem se rozmýšlel nad různými variantami, které byly k dispozici: matné sklo, ztmavené sklo, nebo sklo s přechodem ze ztmaveného do čirého. Nakonec jsem zvolil čiré sklo, a to hlavně kvůli jeho čistotě, průhlednosti a kontrastu se zbytkem lustru. Čiré sklo tak působí jako okno, prvek, který není přímou součástí lustru a skrz které se můžeme dívat na tělo lustru.

Lehané sklo

Pro tvarování spodního dílu lustru byla použita technika lehaného skla. „Lehané sklo je sklo, které se tvaruje vlastní vahou. To znamená, že lehá, do předem připravené matrice. Tato sklářská technika využívá toho, že sklo za vysokých teplot samo lehne neboli vteče do pod ním vložené předem připravené formy.“⁵ Výhoda této technologie spočívá především v její jednoduchosti. Proces výroby je relativně jednoduchý, a tak je méně elementů, které by proces výroby mohly narušit. Technologie ale není bez komplikací. S její pomocí se dají vytvořit pouze kónické tvary, takže je technologie použitelná jen k výrobě výrobků neuzavřených tvarů. Aby výsledek dopadl podle představ, musí se proces odlití/lehnutí provést velmi čistě. Každá drobnost, která se při lehání ocitne v peci, celý proces naruší.

Obrázek 31, kolekce Monsters z lehaného skla pro značku Lasvit, studio Nendo

⁵ Lehané sklo. https://www.svetskla.cz/cz/technologie/lehane_sklo (Citováno 28. června 2020)

Existují dvě možné cesty, jak lehané sklo vytvořit. Buď může být sklo lehané do formy. Jednoduše si sklo lehne do předem vytvořené formy a ztuhne tak vytvarované podle předem určitého tvaru. Tato metoda má ovšem několik nevýhod. Sklo od formy kromě tvaru získá také lehký dezén, kterého se těžko zbavuje a především, pokud je forma více tvarovaná a pracuje s malými úhly a úzkými prostory, sklo nemusí vyplnit celou formu, nebo se sklo při vysoké teplotě sleje pouze do nejnižšího místa. Výsledek je potom narušen nechtěnými tvary způsobenými sléváním skla. Z tohoto důvodu jsem si metodu nevybral.

Druhá možnost zpracování lehaného skla se nazývá metoda volně lehaného skla. Jde o způsob, kdy se nevytváří celá forma, pouze se do předem připraveného plechu vyřízne obrys zamýšleného tvaru. Sklo se při lehání postupně volně prolehává do plechu. Při prolehávání sklář může koordinovat, jak moc nechá sklo propadnout, a tak je tato metoda variabilnější. Popřípadě se dají například přechody naznačit sklářskou vatou. Na druhou stranu sklář nemůže ovlivnit tvar výsledku sto procentně, a tak sklo nemůže mít nikdy přesný tvar jako z formy. I když je tato metoda značně omezená volným leháním skla, použil jsem ji, protože mi umožnila vytvořit požadovaný prolis uprostřed.

Obrázek 32, mísa z lehaného skla, studentská práce, Luděk Leibl

Soustružení

Mosaz jsem zpracoval technikou soustružení, která je pro mosaz typická, jednoduše dostupná a speciálně v případě obrábění oválných tvarů ideální. Obráběl jsem tak dílce mosazného těla lustru. Na soustružení je především výhodná jeho variabilitnost, která se týká změny průměru obráběné součásti. Systém soustruhu spočívá v otáčení obrobku kolem své osy a zasahování do něj pomocí soustružnických nožů a jiných pomůcek. Pomocí soustruhu jsem tvaroval stylizované industriální prvky v horní části produktu. Pracoval jsem především s dvěma typy mosazných dílů. Soustružené díly ze surové mosazné tyče a soustružení prefabrikovaných dílů, které jsem na soustruhu upravil a změnil tak aby vizuálně odpovídaly estetice světla. Opracované díly spojuje trubka s metrickým závitem, která vede středem těla lustru.

Obrázek 33, set vázy a táců ze soustružené mosazi a skla Zahradní slavnost, studentská práce, Terezie Lexová

Elektroinstalace

Při elektroinstalaci lustru jsem řešil především objímku a rozetu. Objímku jsem zvolil se závitem E27, tedy tím nejvariabilnějším. Protože je žárovka v případě stolní lampy holá a v případě lustru je zakryta pouze průhledným sklem, mohla by žárovka uživatele oslnovat, a tak se do lustru může dát žárovka s nižší svítivostí, podle potřeby interiéru. Ukotvení lustru jsem se také snažil udělat variabilní tak, aby se mohlo přizpůsobit podle atmosféry interiéru a umístění v prostoru. Pozinkovaná objímka je spojena s přívodem elektřiny dvoupinovým kabelem, který prochází středem lustru. Dvoupinový kabel jsem zvolil především kvůli jeho průměru, který jsem potřeboval vyměřit podle prostoru ve středu lustru. S kabelem prochází středem také kovové lanko o síle 1,5 mm, které celý lustr drží. U stolní lampy je objímka skoro celá obnažena, a tak je přímo vidět, kudy kabel prochází do objímky. Kabel může být buď přímo na stole a dotvářet tak dílo, nebo může být zavedený přímo do stolu, aby na desce nepřekážel.

Laser

Laserování jsem zvolil, protože je to nejběžnější a nejdostupnější varianta řezání plošných materiálů. Další variantou by mohlo být například řezání pomocí vodního paprsku, které je sice čistší, ale je cenově náročnější. Laserové řezání jsem musel použít u částí, které byly vytvořeny z plošných materiálů. U lustru to byli dva mosazné disky a u stolní lampy to byl podstavec, který drží mosazný kruh.

Ohýbání

Technologii ohýbání jsem zvolil, protože to byla nejjednodušší varianta, která je nejméně náročná na technologické zázemí. Jako variantu jsem uvažoval o vyříznutí z kruhového profilu, ale nenašel jsme žádný v dostatečné tloušťce. Řezání by zároveň mohlo způsobit, že se kruh při řezání deformuje. Ohýbané části jsou pouze dva kruhové profily na uchycení objímky. Nejkomplikovanější proces bylo vytvoření co nejrovnoměrnějšího kruhu, který se nebude kroutit ani na jednu stranu. Proto muselo proběhnout několik zkušebních pokusů.

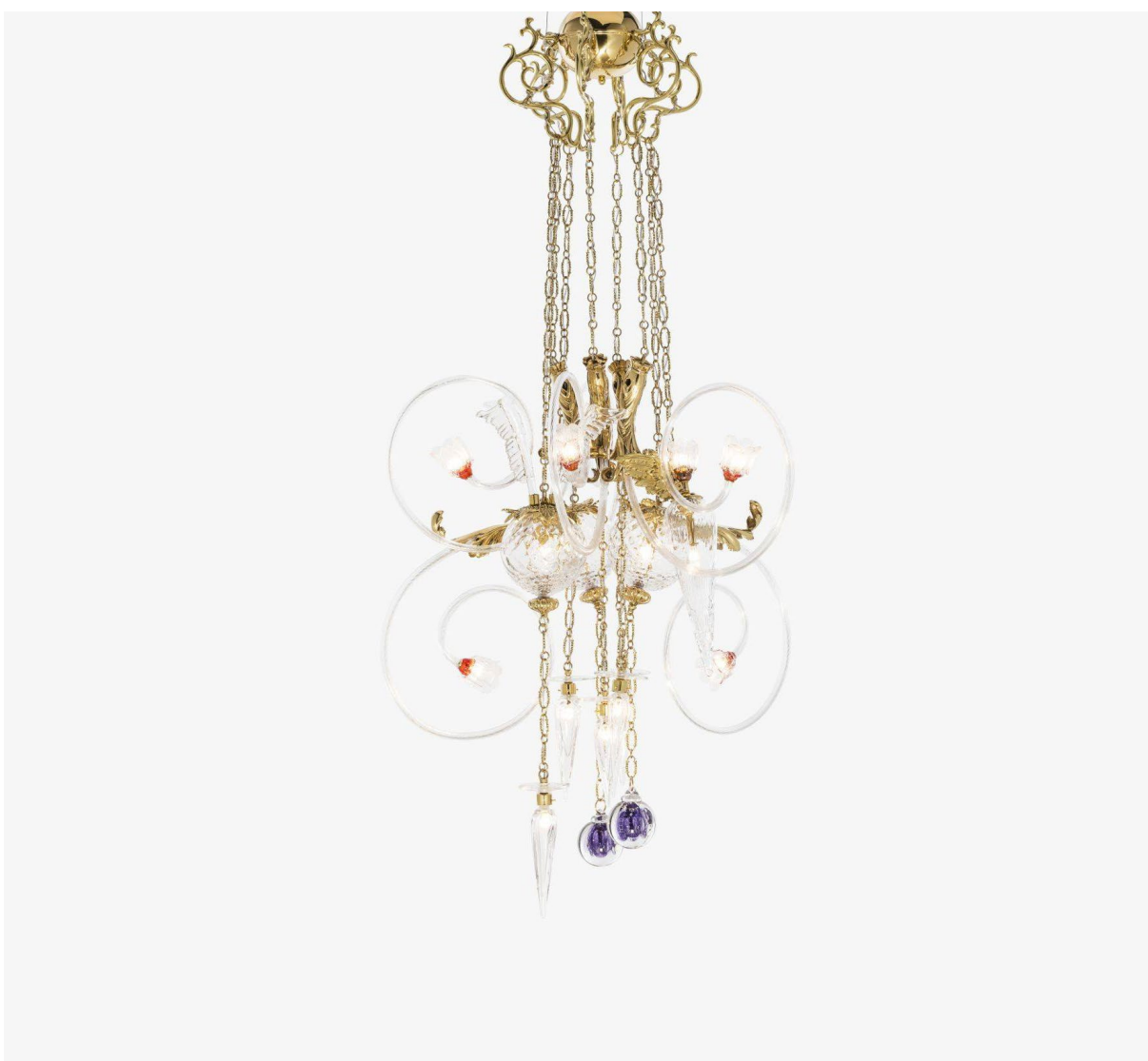
Přínos designu

Ve své práci jsem chtěl zapojit myšlenku a propojit tak hlubší myšlenkový přesah s designem. Zároveň jsem myšlenku nechtěl pozorovateli vnucovat a nechat pozorovatele, aby si došel k vlastnímu závěru a dostal se k myšlence z druhé strany než designér. Ten se přes myšlenku dostal k formě produktu. Pozorovatel se dostává od produktu k myšlence a pokud mu designer nedává přímočarý jednoduchý závěr, může si ho vymyslet pozorovatel sám. I když hlubší myšlenkový přesah v designu není běžné téma, byl bych rád, kdyby se tímto přístupem inspiroval někdo další.

Obrazová příloha

Obrázek 34, šaty, kabát a jiné doplňky z kolekce *Lost Stories of a Small Village*, Veronika Vimpelová
Obrázek 35, stolní lampa *Moulds*, Jan Plecháč a Henry Wielgus

Obrázek 36, lustr *Galaxy Luminia*, Bořek Šípek

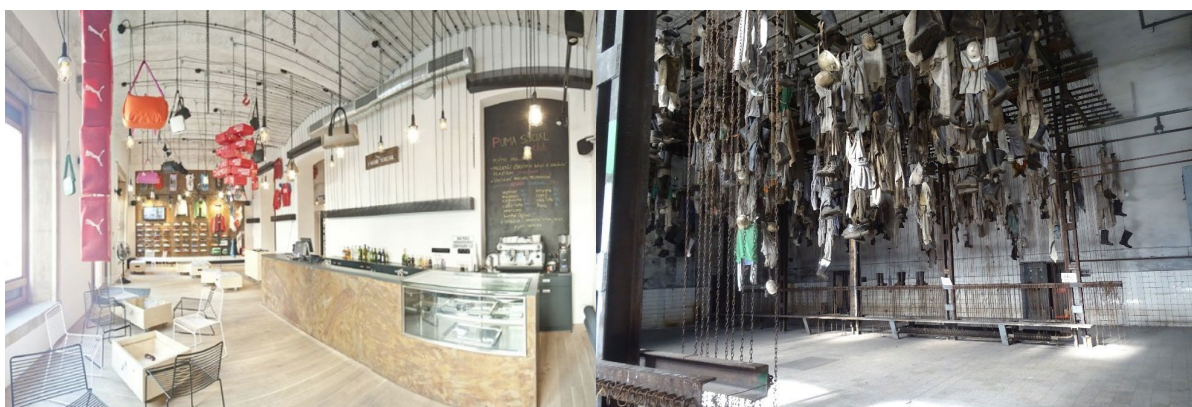
Obrázek 37, kniha pojednávající o takzvaném ztracení, neboli úpadku Karviné, kniha Šikmý kostel, Karin Ledecká
 Obrázek 38, kniha nahlížející do běžného života horníků, kniha Pestré vrstvy, Ivan Landsmann

Obrázek 39, kniha poukazující na život žen v hornickém prostředí, kniha Hornické vdovy, Kamila Hladká

Obrázek 40, v knize se hornictví zobrazuje především v kapitole Dukla, Darkov, Salm, kniha Mapa Anny, Marek Šindelka

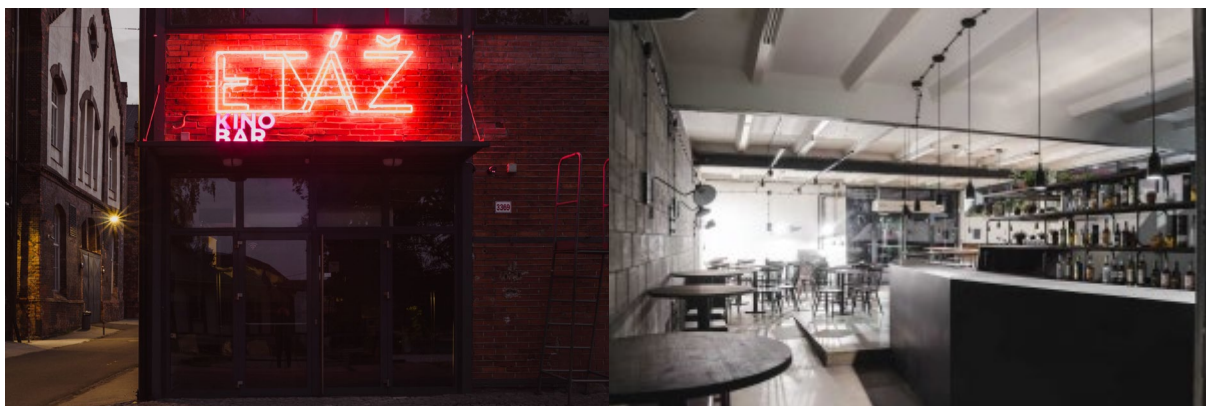

Obrázek 41, 42, 43, příklad komiksu o hornictví, komiks Útlum, Markéta Michalčíková

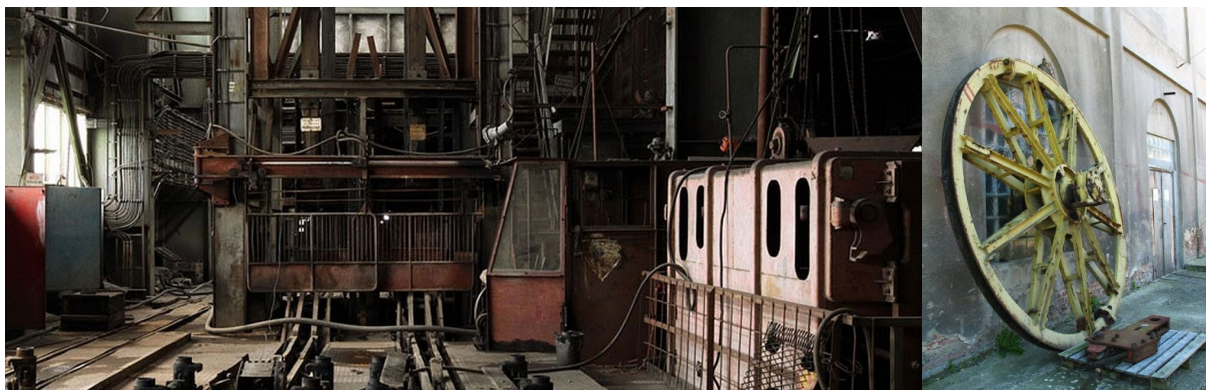

Obrázek 44, Puma Social Store v Praze, Tereza Komárková

Obrázek 45, řetězkový věšák, běžně užívaný v dolech na odkládání pracovního oblečení

Obrázek 46, 47, kino Etáž v Dolní oblasti Vítkovic, v budově, kde bývalo technické zázemí dolu Hlubina

Obrázek 48, industriální prostory bývalého důlního komplexu Žacléř
Obrázek 49, kolo z důlní věže dolu Jan v Lamperticích

Obrázek 50, 51, industriální zpracování klubu Cross v Praze Holešovicích

Obrázek 52, karbidové důlní osvětlení z konce 19. století
Obrázek 53, první a poslední reflektorová lampa vyrobená v Československu

Obrázek 54, stolní osvětlení Mine, kompozice

Obrázek 55, detail objímky stolního osvětlení Mine

Obrázek 56, detail lehaného skla lustru Mine

Obrázek 57, detail světelného zdroje lustru Mine

Obrázek 58, historický lustr z 20. století
Obrázek 59, mosazný svícen

Obrázek 60, zakryté světlo v reakci na pandemii, nástěnné světlo The Party, Jos Kranen a Johannes Gille pro Moooi
Obrázek 61, detail efektu lámání světla, lustr Neverending glory, Jan Plecháč a Henry Wielgus

Obrázek 62, lustr Inhale, studio Nendo pro Lasvit

Bibliografie

- Brooker, G., Stone, S.: *Co je interiérový design?* Mies: Rotovison, 2010.
- Demelová, K., Zbořil, J.: Karolína Demelová: (podcast) *Pusťte si Liberaturu s publicistkou Kateřinou Čopjakovou o knihách, které zpracovávají téma hornictví.* Radio Wave: Liberatura, 11. červen 2020. <https://wave.rozhlas.cz/knihy-o-hornictvi-roman-o-ztracenem-meste-pribehy-hornickyh-vdov-a-ponura-8223564> (Citováno 28. červen. 2020)
- Dürrer, L., *Životní a sociální podmínky obyvatel a zaměstnanců dolů. Dobývání uhlí na Kladensku.* Ostrava: OKD, a. s., 2006.
- Fairs, M.: *Design 21. století – nové ikony designu, od masového trhu k avantgardě.* Praha: Slovart, 2007.
- Fairs, M.: *Green Design.* Berkley: North Atlantic Books, 2009.
- Hekrdlová, A., Vlčková, L.: *Krásná jizba DP: design pro demokracii 1927-1948.* Praha: Kant a Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2019.
- Hubinger, V., Kandert, J. a Uherek, Z.: *Lidová kultura, Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, svazek č. II.* Praha: Mladá Fronta, 2007.
- Jankovec, K.: (Video) *Lasvit - Breakpoint | The Film.* Youtube 30. Zář 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=UFsYo2BryaY&t=1061s> (Citováno 20. května 2020)
- Jiskra, J.: *My havrani umazaní aneb veselé havířské příběhy.* Příbram: Sokolovská uhelná, a. s., 1999.
- Kanická, L.: *Design nábytku v současném světě.* Brno: ERA group spol. s. r. o., 2007.
- Karasová, D.: *Geneze designu nábytku.* Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a Arbor vitae, 2012.
- Knobloch, I., Vondráček, R.: *Design v českých zemích 1900 - 2000.* Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2016.
- Knobloch, I.: *Odvaha a risk Století designu v UPM.* Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2019.
- Kochan, O.: *Počátky dobývání v Petřvaldě.* Ostrava: Klub přátel Hornického muzea v Ostravě, 2007.
- Kolesár, Z.: *Kapitoly z dějin designu.* Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová, 2004.
- Lehané sklo. https://www.svetskla.cz/cz/technologie/lehane_sklo (Citováno 28. června 2020)
- Machalíková, P., Winter, T.: *Jdi na venkov! Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1800–1960.* Praha: Arbor vitae a Artefactum, 2019.
- Norman, D. A.: *Design pro každý den.* Praha: Dokořán, 2010.
- Petranský, L.: *Teória a metodológia designu.* Zvolen: Technická univerzita ve Zvolenu, 1994.
- Sokolová, G.: *Hornická lidová slovesnost Ostravska-Karvinska: Záchranný a komparativní výzkum.* Opava: Slezské zemské muzeum –Slezský ústav Opava, 2006.
- Uhrín, T.: *Drevo, dizajn a tradícia.* Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby, 2012.
- Weinschenk, S.: *100 věcí, které by měl každý designér vědět o lidech.* Brno : Computer Press, 2012.
- Yudina, A.: *Furniture.* Londýn: Thames and Hudson Ltd, 2015.

Seznam příloh

Obrázek 1 - křeslo Inside, Adam Kvaček, 2019, sbírka autora, foto Hana Klust

Obrázek 2 - městský batoh Beetle, Adam Kvaček, 2018, sbírka autora, foto Karolína Oliveriusová

Obrázek 3 - váza Holinka, Maxim Velčovský - https://cdn.myshoptet.com/usr/eshop.qubus.cz/user/shop/big/205-5_vaza-waterproof-onion-od-maxima-velcovskeho.jpg?5f1022e4

Obrázek 4 - set porcelánových plechovek Drinking Tea, Lei Xue - <https://s3.amazonaws.com/artis-sima/wp-content/uploads/2019/07/10165652/LeiXue-Dragon1-72dpi.jpg>

Obrázek 5 - sklenice Storytellers, Kristýna Venturová - http://artikle.cz/_files/items/24/4_u7JQo-boy.jpeg?resize=1600x

Obrázek 6 - pikniková deka, Kateřina Soukupová - <https://www.katerinasoukupova.cz/files/2660e05f-0284-442e-bf9e-4d969b368075.jpg>

Obrázek 7 - šaty z kolekce Lost Stories of a Small Village, Veronika Vimpelová - http://www.vimpelova.com/uploads/4/5/4/4/45444095/287941_orig.jpg

Obrázek 8 - židle Louis Ghost, Phillipe Starck - <https://content.ngv.vic.gov.au/retrieve.php?size=1280&type=image&vernonID=118990>

Obrázek 9 - proutěné křeslo, Marcel Wanders - Uhrín, T.: Drevo, dizajn a tradícia. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby, 2012. str. 46

Obrázek 10 - židle Iconic, Jan Plecháč a Henry Wielgus - http://www.janandhenry.com/data/common/4_icons.jpg

Obrázek 11 - světlo Moulds, Jan Plecháč a Henry Wielgus - <http://www.janandhenry.com/data/produkt/63/moulds%2002.jpg>

Obrázek 12 - světlo Moulds, Jan Plecháč a Henry Wielgus - <http://www.janandhenry.com/data/produkt/63/mouldso4.jpg>

Obrázek 13 - světlo Moulds, Jan Plecháč a Henry Wielgus - <http://www.janandhenry.com/data/produkt/63/mouldso5.jpg>

Obrázek 14 - lustr Memento Mori, Maxim Velčovský - https://d211v1tepn34pd.cloudfront.net/EJLkZG4oc97fZllca-eormokQ4c_lAugSqAzDq-G3Io/rs:fit/q:90/w:1920/h:4000/g:no/el:1/aHRocHM6Ly8xODA2MTQ2MDcyLnJzYy5jZG43Ny5vcmcvc2hhcmVklWJldGEvbGFzdml0LWNtcy5tZ3cuY3ovdXBsb2Fkcy8yMDE3LzEyL3Byb2R1Y3RzLo1lbWVudG8vMDAyXo1lbWVudG8lMjB-Nb3JpX1NjdWxwdHVyZV9CYXNlJTlWU2l6ZV9DTDAyOVNBLTFDRTAwLTAxMTFTMSUyMF9mXzE5MjAuanBn.jpg

Obrázek 15 - pracující horník - <https://p4.wallpaperbetter.com/wallpaper/788/206/327/workers-drill-men-miner-workers-wallpaper-preview.jpg>

Obrázek 16 - plakát filmu Dukla 61 - <http://havirov-historie.cz/upload/video/dukla61.jpg>

Obrázek 17 - Puma Social Store v Praze - https://www.lidovsky.cz/relax/design/puma-social-store-a-hornicky-napad-liberecke-studentky-architektury.A120813_105921_ln-bydleni_ter/foto/TER452a4b_pumaPano_sas2781_Panorama.jpg

Obrázek 18 - kino Etáž v Ostravě - archiv kina Etáž

Obrázek 19 - galerie hornického skanzenu Mayrau - <http://www.kultura.cz/runtime/cache/files/lightbox/hornicky-skanzen-mayrau-4.jpg>

Obrázek 20 - horník v dole s dýchací maskou - <https://www.alamy.es/miner-con-mascarilla-interior-mina-quartzo-image273137438.html>

Obrázek 21 - příklad osvětlení v důlní šachtě - https://www.ausimmbulletin.com/app/uploads/2017/08/shutterstock_104986076-1570x740.jpg

Obrázek 22 - lampa Model 135, Jacques Biny - https://www.artcurial.com/sites/default/files/styles/840_width/public/lots-images/2017-08-29-20/1128_10166161_0.jpg?itok=EkU5lgX4

Obrázek 23 - hornické lampy z 19. století - <http://www.hornicky-klub.info/foto/svitidla1.jpg>

Obrázek 24 - pohled zespodu - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 25 - celkový pohled - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 26 - propouklá část symbolizuje respirátor - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 27 - detail mosazného těla - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 28 - celkový pohled - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 29 - pohled shora - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 30 - pohled zepředu - dílo autora - foto Václav Marian

Obrázek 31 - kolekce Monsters z lehaného skla pro značku Lasvit, studio Nendo - <https://www.urdesignmag.com/design/2019/02/01/lasvit-x-nendo-something-underneath/>

Obrázek 32 - mísa z lehaného skla, studentská práce, Luděk Leibl - http://www.pragueout.cz/user-files/images/Leibl_Kamenick%C3%BD%02%0C5%Aoenov3.jpg

Obrázek 33 - set váza a ták ze soustružené mosazi a skla Zahradní slavnost, studentská práce, Terezie Lexová - <https://lexovasmetana.cz/wp-content/uploads/2020/03/Terezie-Lexova-Zahradni-slavnost-2-web.jpg>

Obrázek 34 - šaty, kabát a jiné dopřky z kolekce Lost Stories of a Small Village, Veronika Vimpelová - http://www.vimpelova.com/uploads/4/5/4/4/45444095/3615278_orig.jpg

Obrázek 35 - stolní lampa Moulds, Jan Plecháč a Henry Wielgus - <http://www.janandhenry.com/data/produkt/81/01.jpg>

Obrázek 36 - lustr Galaxy Luminia, Bořek Šípek - https://d211v1tepn34pd.cloudfront.net/3RiziCewyQ4gLuL7gMzOJN_R-Gi2HsJlJ3LMDg7gY/rs:fit/q:90/w:1920/h:4000/g:no/el:1/aHRocHM6Ly8xODA2MTQ2MDCyLnJzYy5jZG43Ny5vcmcvc2hhcmVklWJldGEvbGFzdmlloLWNt-cy5tZ3cuY3ovdXBsb2Fkc3R1Y3RzLodhbGF4aSUyMEx1bWluaWEvMDAwXodh-bGF4eSUyMGx1bWluaWFfU2N1bHBodXJlXoFtb3JpYSUyME1peGhhXoNMMDExUoEtMkNFMDAtOT-kxM1MxX2ZfMTkyMC5qcGc.jpg

Obrázek 37 - kniha pojednávající o takzvaném ztracení, neboli úpadku Karviné, kniha Šikmý kostel, Karin Ledecká - https://www.databazeknih.cz/img/books/42_/428618/big_sikmy-kostel-nt9-428618.jpg

Obrázek 38 - kniha nahlížejí do běžného života horníků, kniha Pestré vrstvy, Ivan Landsmann - https://www.databazeknih.cz/img/books/29_/29064/pestre-vrstvy-29064.jpg

Obrázek 39 - kniha poukazuje na život žen v hornickém prostředí, kniha Hornické vdovy, Kamila Hladká - https://www.databazeknih.cz/img/books/41_/418489/mid_hornicke-vdovy-Wuq-418489.jpg

Obrázek 40 - v knize se hornictví zobrazuje především v kapitole Dukla, Darkov, Salm, kniha Mapa Anny, Marek Šindelka - <https://www.goodreads.com/book/photo/23272755-mapa-anny>

Obrázek 41 - příklad komiksu o hornictví, komiks Útlum, Markéta Michalčíková - https://www.umprum.cz/www/data/cached/20_q99gowvicg_Marketa-Michalcikova-Utlum-Atelier-illustrace-a-grafiky-UMPRUM-2019-5-.jpg

Obrázek 42 - příklad komiksu o hornictví, komiks Útlum, Markéta Michalčíková - <https://www.umprum.cz/api/image/default/26130?size=200>

Obrázek 43 - příklad komiksu o hornictví, komiks Útlum, Markéta Michalčíková - https://www.umprum.cz/www/data/cached/20_gxhfzoa2xo_Marketa-Michalcikova-Utlum-Atelier-illustrace-a-grafiky-UMPRUM-2019-1-.jpg

